

RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduithe anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2012

DÉ CÉADAOIN 20 MEITHEAMH 2012, MAIDIN 9.30 – 12.00

EACNAMAÍOCHT – GNÁTHLEIBHÉAL
(400 marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B.
Tabharfar creidiúint as freagairt shoiléir ghonta agus as ord slachtmhar an ábhair.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceistanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceistanna.

**NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS
LEIS AN/NA (bh)FREAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEADH CHUN NA CEISTEANNA
I ROINN B A FHREAGAIRT**

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

1. (a) Cén duine de na heacnamaithe seo a leanas a d'fhorbair **Prionsabail an Chánachais**?
(Cuir ciorcal thart ar an bhfreagra ceart.)

John Maynard Keynes

Adam Smith

David Ricardo

- (b) Maidir leis na **prionsabail chánachais** seo a leanas, meitseáil an prionsabal leis an míniú cuí.

Prionsabal		Míniú	
A	Cothromas	1	Ba cheart gur mhó an t-ioncam cánach a bhailítear ná an costas bailiúcháin.
B	Cinnteacht	2	Ba cheart an cháin a bhailiú ar bhealach agus tráth a fheileann don cáiniócoir.
C	Áis	3	Baintear céatadán níos airde d'ioncam an duine mar cháin de réir mar a mhéadaíonn ioncam an duine.
D	Barainneacht	4	Ba cheart do bhille cánach gach aon duine a bheith soiléir.

PRIONSABAL	→	A	B	C	D
MÍNIÚ	→				

(16 mharc)

2. Thug rialtas na hÉireann isteach scéim **rothar-chun-na-hoibre** a spreagann daoine le dul ag obair ar rothar. Tabhair breac-chuntas ar **dhá bhuntáiste eacnamaíocha** a bhaineann leis an scéim seo.

(i) _____

(ii) _____

(16 mharc)

3. **Comhlánaigh an ráiteas seo a leanas:**

Déantar an toisc tháirgeachta, saothar, a shainmhíniú mar an iarracht _____ a bhaineann le _____ agus seirbhísí a tháirgeadh. Is é a thugtar ar an íocaíocht as saothar ná _____.

(16 mharc)

4. Is é is '**déine**' ann ná iarmhairt an pholasáí easnaimh ar bhuiséad an rialtais a laghdú. Tabhair breac-chuntas ar **aon dá bhealach** a bhféadfadh bearta déine an rialtais dul i bhfeidhm ar shaoránaigh na hÉireann.

Bealach 1: _____

Bealach 2: _____

(16 mharc)

5. Tá rialtas na hÉireann ag smaoineamh ar acmhainní a **phríobháidiú**. Is mian leis an AE / CAI go n-úsáidfí an t-ioncam a gheofaí chun fiachas náisiúnta na hÉireann a laghdú. Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi **agus** luaigh cad dó a seasann na ceannlitreacha AE agus CAI.

Míniú: _____

AE: _____

CAI: _____

(16 mharc)

6. Is í seo a leanas an fhoirmle chun Praghasleasteachas an Éilimh a thomhas:

$$\frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$$

Comhlánaigh an tábla seo a leanas agus taispeáin cad dó a seasann gach ceann de na siombailí thuas:

ΔQ	Athrú ar an gcainníocht den earra a éilítear.
ΔP	
P_1	
P_2	
Q_1	Cainníocht tosaigh an earra atá á éileamh.
Q_2	

(17 marc)

7. Tá imní ar an Aire Stáit sa Roinn Sláinte faoi chostas íseal an alcóil sna hollmhargaí in Éireann. Tabhair breac-chuntas ar **bheart eacnamaíoch amháin** a d'fhéadfadh an tAire a dhéanamh chun go spreagfaí daoine le níos lú alcóil a ól agus ar **bhuntaíste amháin** a bheadh ann don tsochaí dá laghdófaí an méid alcóil a óltar.

Beart: _____

Buntaíste: _____

(17 marc)

8. *'Thuairiscigh na déantóirí éadaí spóirt is mó in Éirinn go raibh borradh faoin líon de gheansaithe CLG (GAA i mBéarla) a díoladh san Astráil.'* (*The Irish Times*, 5 Samhain 2011)

Tá sé sin ar na torthaí a bhaineann le saoránaigh na hÉireann a bheith ag dul ar imirce faoi láthair. Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi agus luaigh bealach **amháin** eile a mbíonn tionchar eacnamaíoch ag an imirce ar gheilleagar na hÉireann.

Míniú: _____

Bealach: _____

(17 marc)

9. Tabhair breac-chuntas ar an tionchar eacnamaíoch a d'fhéadfadh a bheith ag méadú sa ráta CBL ó 21% go 23% i gcás **gach ceann** díobh seo a leanas:

An tsiopadóireacht trasteorann: _____

Leibhéal fostaíochta na hÉireann: _____

Easnamh ar Bhuiséad an Rialtais: _____

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

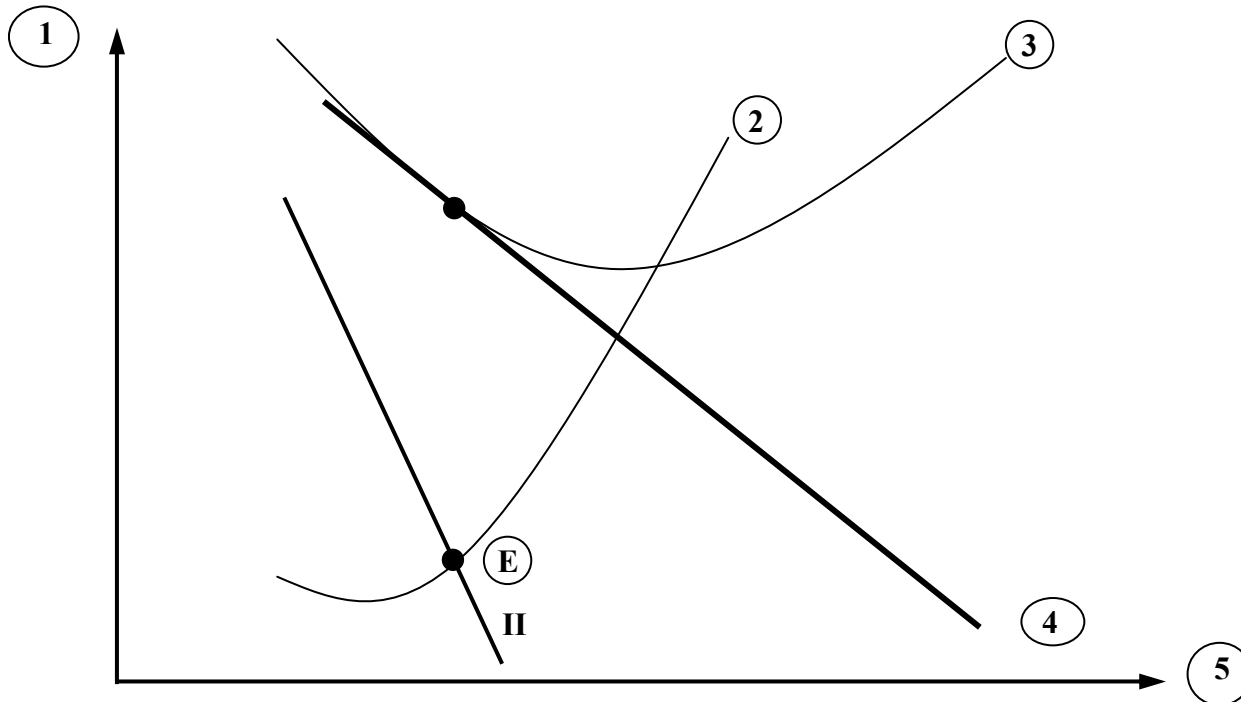
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. Sa léaráid thíos taispeántar cothromaíocht fhadtréimhseach gnólachta in **Iomaíocht Neamhfhoirfe**.

(a) Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar.

- Cuir lipéad soiléir ar gach ceann de na línte ó 1 go 5.
- Bíonn cothromaíocht ann ag an bpointe E ar an léaráid. Taispeáin ar do léaráid:
 - An chainníocht a tháirgfídh an gnólacht i gcothromaíocht (úsáid an lipéad Q_1)
 - An praghas a ghearrfaídh an gnólacht ar Q_1 (úsáid an lipéad P_1)
 - Meánchostas táirgeachta an aschuir seo (úsáid an lipéad C_1)

(30 marc)

(b) Déanann gnólachtaí atá in iomaíocht neamhfhoirfe earraí atá ina ngar-ionadaigh a tháirgeadh.

- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- Luaigh **dhá** ghné eile den iomaíocht neamhfhoirfe.
- Scríobh nótaí gearra ar **gach ceann** díobh sin.

(21 marc)

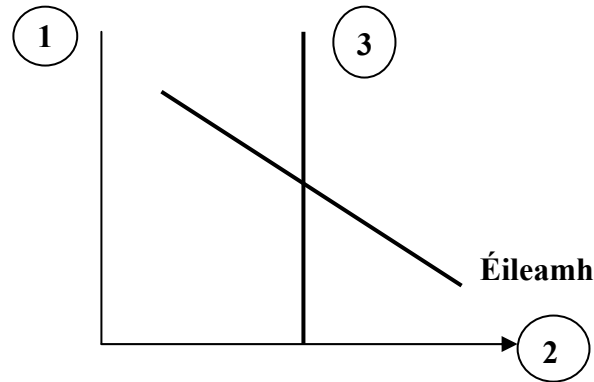
(c) Chuir Bord Gáis méadú 12% ar phraghsanna leictreachais acu sin i Lúnasa 2011.

- Ainmnigh iomaitheoir **amháin** de chuid Bhord Gáis a sholáthraíonn leictreachas in Éirinn.
- Luaigh agus mínigh tionchar eacnamaíoch **amháin** a bhíonn ag an méadú seo ar phraghsanna leictreachais ar **gach ceann** díobh seo a leanas:
 - Tomhaltóirí de chuid Bhord Gáis;
 - Soláthróirí eile leictreachais sa margadh;
 - Geilleagar na hÉireann.

(24 marc)

[75 marc]

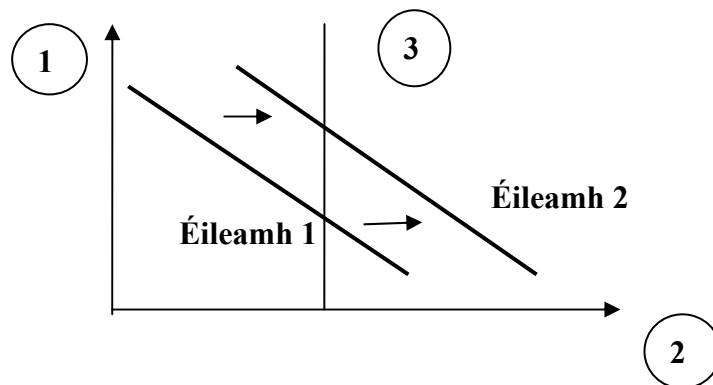
2. (a) Sa léaráid thíos taispeántar an t-éileamh ar thicéid do chluichí ag lucht tacaíochta sacair na hÉireann agus an soláthar ticéad do na hionaid (i.e. Poznan agus Gdansk) ina n-imreofar cluichí na hÉireann i gCraobh Sacair na hEorpa, Euro 2012.

- (i) Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar. Cuir lipéad ar gach ceann de na línte 1 go 3.
(ii) Taispeáin ar do léaráid:
 - an praghas cothromaíochta (úsáid an lipéad P_1)
 - an chainníocht chothromaíochta (úsáid an lipéad Q_1)
(iii) Míneigh an coibhneas idir praghas na dticéad agus an soláthar ticéad, mar a thaispeántar sa léaráid iad.

(21 marc)

- (b) Cuir i gcás go n-aistríonn an t-éileamh ar thicéid do na cluichí seo ar dheis, mar a thaispeántar thíos.

- (i) Luaigh agus míneigh **dhá** chúis a d'fhéadfadh a bheith leis má aistríonn cuair an éilimh ar thicéid ar dheis mar a léirítear thuas.
(ii) Míneigh an tionchar a bheadh ag an aistriú seo i gcuar an éileamh ar an bpraghas cothromaíochta.
(iii) Luaigh earra comhlántach **amháin** leis na ticéid do na cluichí seo **agus** míneigh an tionchar ar an éileamh ar an earra comhlántach seo má leanann an t-éileamh ar thicéid do chluichí air ag méadú.

(30 marc)

- (c) Tá an rialtas ag smaoineamh ar tháillí dola a thabhairt isteach ar a thuilleadh mótarbhealaí in Éirinn.

- (i) Tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste eacnamaíoch **amháin** agus ar mhíbhuntáiste eacnamaíoch **amháin** a d'fhéadfadh a bheith ann dá dtabharfaí isteach na táillí dola nua seo.
(ii) Míneigh conas a rachadh an beart nua seo i bhfeidhm ar **gach ceann** díobh seo a leanas:
 - Gnólachtaí iompair na hÉireann;
 - An tEasnamh ar Bhuiséad Reatha an Rialtais.

(24 marc)

[75 marc]

3. (a) Ní mór do ghnólacht smacht a choinneáil ar a chuid costas seasta agus ar a chuid costas athraitheach ionas gur féidir leis brabús normálta a thuilleamh.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Sainmhínigh costas seasta agus costas athraitheach agus luaigh sampla **amháin** de gach ceann díobh.
 - Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a bhfuil sé tábhachtach do ghnólacht brabús a thuilleamh. **(25 marc)**
- (b) Déanann an toisc tháirgeachta, ‘Fiontraíocht’, na tosca táirgeachta eile a chónascadh ina n-aonad táirgeachta le hionchas go ndéanfar brabús.
- Ainmnigh na tosca táirgeachta eile dá dtagraítear thuas.
 - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** chúis a bhfuil fiontraithe tábhachtach maidir le forbairt gheilleagar na hÉireann.
 - Tabhair breac-chuntas ar bheart **amháin** a d’fhéadfadh gach ceann díobh seo a leanas a dhéanamh chun an fhiontraíocht a spreagadh:
 - Rialtas na hÉireann;
 - Scoileanna / Coláistí.**(30 marc)**
- (c) Tá gnólachtaí ar fud na hÉireann ag spreagadh custaiméirí chun a gcuid siopadóireachta a dhéanamh go háitiúil.
- Luaigh agus mínigh **dhá** mhodh a d’fhéadfadh Údarás Áitiúil a úsáid chun a thuilleadh custaiméirí a spreagadh lena gcuid siopadóireachta a dhéanamh go háitiúil.
 - Pléigh **dhá** bhuntáiste a bheadh ann don gheilleagar áitiúil dá ndéanadh a thuilleadh custaiméirí a gcuid siopadóireachta go háitiúil. **(20 marc)**
[75 marc]
4. (a) Úsáidtear ‘babhtáil’ agus ‘airgead’ mar mheáin mhalairte. Bíonn líon áirithe tréithe ag roinnt le hairgead, ar a n-áirítear na tréithe seo a leanas: sách gann; iniompartha agus marthanach.
- Mínigh **aon dá cheann** de na téarmaí a bhfuil líne fúthu.
 - Tabhair breac-chuntas ar an deacracht a bhaineann le ‘babhtáil’ a úsáid mar mheán malairte.
 - Mínigh **dhá** fheidhm eile de chuid an airgid seachas ‘meán malairte’. **(25 marc)**
- (b) Laghdaigh BCE (ECB i mBéarla) rátaí úis sa bhliain 2011 d’fhonn méadú ar an bhfás geilleagrach.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Cad dó a seasann na ceannlitreacha BCE?
 - Luaigh agus mínigh **dhá** bhealach a bhféadfadh tionchar eacnamaíoch a bheith ag an méadú ar an bhfás geilleagrach ar Gheilleagar na hÉireann. **(25 marc)**
- (c) Bealach amháin le boilsciú a thomhas is ea an PIT (CPI i mBéarla).
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Cad dó a seasann na ceannlitreacha PIT
 - Mínigh conas a d’fhéadfadh **titim i ráta boilscithe na bpragsanna** dul i bhfeidhm ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
 - Fostaithe;
 - Daoine a fhaigheann liúntas leasa shóisialaigh;
 - Gnó.**(25 marc)**
[75 marc]

5. (a) Samplaí d'íocaíochtaí aistritheacha is ea íocaíochtaí leasa shóisialaigh agus deontais do mhic léinn.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Mínigh cén fáth nach n-áirítear íocaíochtaí aistritheacha san Ioncam Náisiúnta.
 - Luaigh agus mínigh **dhá** bhealach a bhféadfaí úsáid a bhaint as Staitisticí an Ioncaim Náisiúnta.
- (25 marc)**
- (b) Seo a leanas an fhoirmle don íolraitheoir i ngeilleagar oscailte: $\frac{1}{MPS + MPM}$
- Cuir i gcás gurb é 0.2 an MPM agus 0.3 an MPS.
- Mínigh gach ceann de na téarmaí a bhfuil líne fúthu.
 - Ríomh méid an Íolraitheora, agus tú ag úsáid na foirmle thuas. (Taispeáin do chuid oibre go léir.)
- (20 marc)**
- (c) Is ábhar inní do Rialtas na hÉireann an méid atá sa 'margadh dubh'.
 - Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Luaigh **dhá** shampla de ghníomhaíochtaí a mheastar a bheith mar chuid den mhargadh dubh.
 - Luaigh agus mínigh **dhá** bheart a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a dhéanamh chun gníomhaíochtaí sa mhargadh dubh a stopadh.

(30 marc)
[75 marc]

6. (a) Tá sé ar phríomhchuspóirí eacnamaíochta rialtas na hÉireann líon na ndaoine atá ar an mBeochlár a laghdú.

 - Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta a bheadh ann don gheilleagar dá dtiocfadh laghdú ar an líon daoine atá ar an mBeochlár.
 - Luaigh agus mínigh **trí** chuspóir eacnamaíochta eile atá ag Rialtas na hÉireann.

(30 marc)

(b) Laghdaigh rialtas na hÉireann an caiteachas caipitiúil ar bhonneagar de thart ar €750m ina bhuiséad don bhliain 2012.

 - Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Tabhair breac-chuntas ar **thrí** bhealach a bhféadfadh tionchar eacnamaíoch a bheith ag an laghdú seo ar an gcaiteachas caipitiúil ar gheilleagar na hÉireann.

(20 marc)

(c) In iarracht le daoine a spreagadh chun feabhas a chur ar fheidhmíocht a gcuid tithe ó thaobh fuinnimh de, chuir Rialtas na hÉireann deontas ar fáil le haghaidh feabhsúchán fuinnimh. Bhí deischostas ag baint leis na deontais sin, áfach.

 - Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Déan plé ar bhealach **amháin** a mbíonn tionchar eacnamaíoch ag na deontais sin ar gach ceann díobh seo a leanas:
 - Teaghlaigh aonair;
 - Gnólachtaí;
 - Geilleagar na hÉireann.

(25 marc)
[75 marc]

7. (a) Sa tábla thíos léirítear Dlí an Bhuntáiste Chomparáidigh.

Tír	Aschur	
	Táirgeadh in aghaidh an oibrí in aghaidh na seachtaine	
	Fíon	Gluaisteáin
An Ghearmáin	1600 lítear	1200 aonad
An Fhrainc	800 lítear	400 aonad
Aschur Iomlán	2400 lítear	1600 aonad

Cé go bhfuil an Ghearmáin níos éifeachtaí i dtáirgeadh an dá earra, deir Dlí an Bhuntáiste Chomparáidigh go ndéanfaidh gach tír speisialú i dtáirgeadh earra amháin díobh.

- (i) Cé acu earra díobh a tháirgfídh an Ghearmáin? Mínigh do fhreagra go hachomair.
- (ii) Cé acu earra díobh a tháirgfídh an Fhrainc? Mínigh do fhreagra go hachomair.
- (iii) Má déanann an dá thír speisialú san earra atá roghnaithe agat, ríomh an t-aschur iomlán a bheidh ann dá thoradh sin. (Taispeáin do chuid oibre.)

(20 marc)

- (b) Sampla d'allmhaire dhofheicthe d'Éirinn is ea na hÉireannaigh a ghabhfaidh chuig na Cluichí Oilimpeacha i Londain in 2012.

- (i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi **agus** luaigh sampla **amháin** eile d'allmhaire dhofheicthe.
- (ii) Pléigh **trí** bhuntáiste do gheilleagar na hÉireann a bhaineann le méadú ar easpórtálacha.

(25 marc)

- (c) D'éirigh le GFT Éireann (*IDA Ireland* i mBéarla) infheistíocht a mhealladh chun na hÉireann i bhfoirm cuideachtaí ilnáisiúnta (CIN).

- (i) Ainmnigh **dhá** CIN in Éirinn.
- (ii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a n-airíonn na CIN mealladh chun na hÉireann.
- (iii) Pléigh **dhá** bhuntáiste eacnamaíocha atá ann do gheilleagar na hÉireann nuair a lonnaíonn CIN anseo.

(30 marc)

[75 marc]

8. (a) Mínigh trí cinn ar bith díobh seo:

- Easnamh ar an mBuiséad Reatha;
- Cáin Fhorchéimnitheach;
- Náisiúnú;
- Cúlú eacnamaíochta.

(21 marc)

(b) I mBuiséad Reatha an Rialtais don bhliain 2012 tugadh isteach ráta méadaithe CBL, cánacha carbóin méadaithe agus muirear teaghlaigh nua de €100.

- Mínigh **gach** ceann de na cánacha a bhfuil líne fúthu.
- Déan plé ar bhealach **amháin** a mbeidh tionchar eacnamaíoch ag na méaduithe cánach sin ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
 - Teaghlaigh;
 - Miondíoltóirí in Éirinn;
 - An tEasnamh ar Bhuiséad Reatha an Rialtais.

(30 marc)

(c) Ar cheann d'fheidhmeanna GBCN (*NTMA* i mBéarla) tá bainistiú a dhéanamh ar Fiachas Náisiúnta na hÉireann thar ceann an Rialtais.

- Cad dó a seasann na ceannlitreacha GBCN?
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- Luaigh agus mínigh **dhá** mhíbhuntáiste eacnamaíocha a bhaineann le Fiachas Náisiúnta na hÉireann.

(24 marc)
[75 marc]

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán